

Mirem un conte?

EBM El Tramvia Blau

Aquesta pregunta us l'hauran fet milions de vegades durant aquest confinament. Si encara no parlen, segur que us els han portat fins a la vostra falda, amb un mig somriure i us heu estat una estona mirant-lo o explicant-lo.

L'acció de llegir implica molt més que desenvolupar les competències de lectoescriptura. En la primera infància, per l'infant llegir vol dir compartir una estona agradable amb la seva família, on es reforça el vincle, amb les paraules i el llenguatge de l'adult i la interacció amb aquest.

Els contes desenvolupen la imaginació i els ofereixen una manera d'entendre el món on viuen. Ho fan ajudant-los a posar imatges i paraules per comprendre la seva realitat o imaginar-ne una diferent, proporcionant-los alhora una riquesa de llenguatge, valors, aprenentatge emocional i la sensació de satisfer la seva part més curiosa. La lectura a l'etapa del 0-3, en especial, es caracteritza per la repetició continuada d'un mateix conte. Això els ajuda a saber que apareixerà o succeirà en les properes pàgines, aportant-los seguretat, desenvolupant la memòria, consolidant els aprenentatges o creant-ne de nous.

En aquest article us trobareu idees sobre com ha de ser l'acompanyament de l'adult a l'hora d'explicar contes i una guia sobre un possible recorregut literari.

Per començar a entrar en matèria, rescatem una frase que va dir Penélope Leach: *"Mai és massa aviat per a compartir un llibre amb els infants. Si esperem a que sàpiguen llegir per a fer-ho, és com si esperéssim a que sabessin parlar per a parla'ls-hi"*.

Com acompanyem als infants en la lectura?

“En les primeres edats dels infants convé anar-los familiaritzant amb els contes. Per això, pot ser interessant dedicar estones durant el dia per asseure’s i mirar-los conjuntament. Cal buscar un moment en que estiguin tranquils i disposats a participar, sense forçar. És important triar un lloc tranquil i còmode, posar la criatura a prop per llegir-li o cantar-li.”¹ Aquesta lectura compartida sovint es converteix en un moment especial, màgic, íntim i sense presses.

La lectura dels contes s’inicia explicant què hi trobem a la portada: el títol, l’autora, l’il·lustrador, les imatges... Això permet situar als infants i crear les primeres preguntes i expectatives sobre la temàtica o el què succeirà i conèixer els autors del llibre. Donar valor a cada pàgina del conte ens va endinsant en la història i en el ritme d’aquesta. Mirar la guarda anterior (primera pàgina en obrir el llibre) ens permet visualitzar o imaginar com serà la següent, engrescant-nos a seguir passant pàgines, donant-nos peu a iniciar la història. A partir d’aquí, iniciem el conte mirant detingudament les imatges i verbalitzant i assenyalant tot allò que anem observant. Els infants observaran amb atenció, assenyalaran, es faran preguntes i imitaran alguns sons i paraules que aneu dient. La veu, per tant, passa a ser protagonista en aquest moment. És important fer-la servir d’una manera suau i tranquil·litzadora que pugui acompanyar aquest moment especial. Però també resulta interessant i enriqueix l’explicació, si fem vius als personatges fent teatre amb la nostra veu de fada, drac, monstre,... i és molt més divertit!

Deixar un temps i passar les pàgines a poc a poc, convida a que de mica en mica puguin agafar el seu propi ritme de lectura. Quan s’arriba al final del conte és interessant observar l’última plana i la contraportada amb deteniment i compartir, si es vol, un moment de reflexió amb

¹ Centelles, Jaume. (05-12-2020). Llibres per als més petits (0-3). Barcelona: Wordpress. Consultat a: <https://jaumecentelles.cat/2015/12/03/llobres-per-als-mes-petits-0-3/>

preguntes que puguin avaluar les sensacions viscudes durant la història. Per finalitzar, acomiadarem el conte i l'endregarem al seu lloc.

L'adult quan comparteix un conte amb l'infant esdevé un model per a ell, no només per com s'ha de llegir el conte sinó també sobre com s'ha de tractar. L'infant observarà que el conte és un objecte de valor i que cal tractar-lo amb cura. Un conte no pot funcionar per si mateix sense l'acompanyament de l'adult que doni a conèixer com usar-lo. Si prèviament s'ha mirat, tocat, llegit i gaudit en companyia, aquest conte esdevindrà un objecte desitjable per l'infant. Més endavant, podrà i sabrà com gaudir d'aquest moment de lectura ell sol, de manera autònoma.

A vegades, els contes utilitzen un vocabulari que pensem que els infants no entendran o que és complicat per a ells, però és important dir les pròpies paraules del conte. Això possibilita a l'infant accedir a una diversitat de llenguatge, amb la que anirà aprenent i enriquint el seu vocabulari.

És interessant poder acompanyar el moment del conte d'algun ritual que ajudi als petits anticipar-se, aportant-los així seguretat. D'una banda, podem crear rituals del moment del dia en què mirar el conte, per exemple: abans d'anar a dormir, o bé, després de recollir les joguines... Aquest fet ajuda a l'infant a anticipar aquest moment i esperar-lo amb emoció, i permet, també, que l'adult pugui preparar-se i organitzar-se per estar disponible i gaudir d'aquest moment plaent.

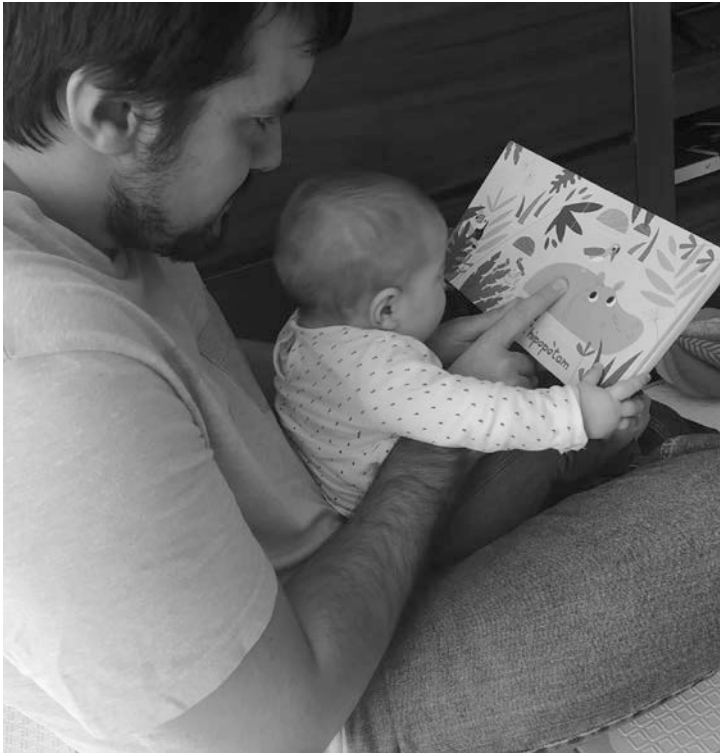
D'altra banda, també podem crear un ritual per acotar l'inici i el final. Tant a l'escola com a casa, sovint necessitem d'estratègies que ens donin un cop de mà a l'hora de donar per acabades les estones de joc. A l'hora d'explicar un conte, a l'escola fem servir una espelma, que encenem quan tothom està en silenci i preparat per a començar el conte, i que apaguem per donar-lo per acabat, després d'anticipar que és l'última vegada que l'expliquem. Si són les petites lectores les encarregades d'apagar l'espelma, segurament puguin acceptar millor el moment d'acabar.

Tal i com diu Geneviève Patte *"No es tracta de forçar un aprenentatge precoç. Es tracta de prendre temps per estar amb el petit i donar-li a provar, relaxadament, abans de l'estrès dels primers aprenentatges, el plaer meravellosament gratuït dels primers contactes amb els llibres -que han de viure's com un joc-"*.

Quins contes podem mirar?

A l'hora d'escollir quins contes volem mirar amb les nostres petites i petits és important tenir en compte les seves característiques evolutives per tal de crear un itinerari literari adequat. Quan parlem d'*itinerari literari* ens referim a l'acció de triar un recorregut lògic segons la tipologia de contes que podem oferir-los.

Podem agrupar els llibres segons la seva funcionalitat en ²:

- **Literatura per a nadons (llibres i jocs que canten i bressolen).** És aquella que emana del cos de l'adult i s'escriu en el cos del nadó -jocs de falda, cançons de balancejar, jocs de dits i cantarelles amb les mans, jocs d'amagar, descobrir i retrobar-se, cantarelles per fer pessigolles, per triar, per curar...-.
- **Llibres que juguen o llibres d'artista.** Són aquells llibres en que els protagonistes són l'infant i l'objecte, on s'esdevé una descoberta exhaustiva i autònoma per part del petit lector, en què l'adult pot acompanyar i posar paraules. Són llibres pensats per a manipular i explorar, que estimulen la curiositat visual, els sentits, potencien la imaginació, la descoberta del món, el joc i la sorpresa.
- **Imatgiaris.** Ofereixen un conjunt d'imatges on l'enumeració reemplaça la història o la història és mínima. Donen lloc a el plaer d'ordenar o de donar significat al món.
- **Llibres de coneixement.** Ens permeten dotar de sentit el món i jugar amb ell.
- **Contes populars o llibres de personatges.** Fan de mediadors del patrimoni cultural i esdevenen els primers relats de literatura fantàstica, amb els que desenvolupar el principi de la identificació, emocionar-nos, fer-nos preguntes, potenciar la imaginació, etc.
- **Àlbums i primeres històries.** Ens ofereixen el plaer de la lectura en veu alta. En el cas dels *àlbums il·lustrats*, en concret, a banda d'una lectura oral ens regalen al petit i gran lector una estètica pensada i cuidada, on la imatge pren importància i dota d'un valor extra a la història.

² Colilles, Montse. Juan, Anna. Roig, Marta. Formació "L'acompanyament lector a l'escola bressol". Institut Municipal d'Educació. Biblioteca Artur Martorell. Barcelona. (Curs 2018 i 2019)

La presentació dels diferents tipus de contes que us acabem de proposar, segueix un ordre cronològic adequat a les edats de les criatures que us pot servir per orientar-nos en el recorregut literari que els hi podeu oferir.

Ens agradaria que aquest article us pugui servir de guia sobre els aspectes fonamentals a tenir en compte a l'hora de compartir un conte amb els vostres infants. Segur que viureu un munt de moments inoblidables i els hi transmetreu el plaer de llegir.

“No hi ha espectacle més bonic que la mirada d'un infant que llegeix” Günter Grass

Webgrafia

Aguilar, Laia. (04-11-2017). Els beneficis d'explicar un conte als fills. Barcelona: *Ara criatures*. Consultat a:
https://criatures.ara.cat/familia/beneficis-dexplicar-Consells-ambient-lector_0_1900009995.html

Centelles, Jaume. (05-12-2020). Llibres per als més petits (0-3). Barcelona: *Wordpress*. Consultat a:
<https://jaumecentelles.cat/2015/12/03/llobres-per-als-mes-petits-0-3/>

Mateu, Coloma. (04-05-2019). Els llibres i la lectura. Barcelona: *Ara criatures*. Consultat a:
https://criatures.ara.cat/lectura/incentivar-lectura-infants-joves_0_2226377439.html

Ros, Roser. (12-03-2020). Llibres a mans. Tornem a mirar aquest llibre?. Barcelona: *Revista Infància 233*. Consultat a:
<https://www.rosasensat.org/revista/infancia-233/llobres-a-mans-tornem-a-mirar-aquest-llibre/>

Torres Garrote, Anna. (03-01-2019). Els contes, imprescindibles perquè els nens entenguin el món. Barcelona: *Universitat Oberta de Catalunya*. Consultat a:
<https://www.uoc.edu/portal/ca/news/actualitat/2019/005-contes-imprescindibles.html>

Bibliografia

Colilles, Montse. Juan, Anna. Roig, Marta. Formació “L'acompanyament lector a l'escola bressol”. Institut Municipal d'Educació. Biblioteca Artur Martorell. Barcelona. (Curs 2018 i 2019)